

ASPECTE COMPARATE DE DREPT PROCESUAL CIVIL NAȚIONAL ȘI FRANCEZ CU PRIVIRE LA INSTITUȚIA ÎNAPOIERII COPILULUI ÎN STATUL REȘEDINȚEI SALE OBIȘNUITE

Teodora BREAZU,

studentă, anul IV, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.91/.95(478:44):340.5

E-mail: breazuteodora04@gmail.com

Răpirea copiilor de către unul din părinți rămâne un subiect de actualitate, în contextul globalizării, al creșterii numărului de familii mixte și al ratei înalte de divorțuri.

Toate aceste fenomene contribuie frecvent la apariția unor conflicte privind custodia copiilor. Prin urmare, este esențială aplicarea Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, adoptată la Haga la 25 octombrie 1980 (în continuare: Convenția de la Haga)[3] pentru a proteja drepturile tuturor copiilor la un mediu sigur de creștere și dezvoltare.

Deși Republica Moldova a devenit parte la Convenția de la Haga în 1998, procedura de înapoiere a copilului a fost introdusă în legislația Republicii Moldova abia în anul 2020, fiind înserată, prin surprindere, ca parte a procedurii speciale, sediul materiei aflându-se în Capitolul XXV¹ din Codul de procedură civilă a Republicii Moldova, art. 279 lit. b¹)[1]. Prin intrarea în vigoare la 01 ianuarie 2025 a Legii nr. 292 din 13 decembrie 2024 privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite, au fost clarificate unele aspecte de procedură, precum și noțiunile de reședință obișnuită a copilului, interesul superior al copilului [4].

Remarcăm că unul dintre pilonii centrali ai acestei proceduri, îl constituie principiul interesului superior al copilului - acesta trebuie să prevaleze în orice cauze care vizează copii, iar instanțele sunt obligate să țină cont de elemente precum: opinia copilului, identitatea sa, siguranța, educația, legăturile familiale și vulnerabilitatea acestuia[6].

Pentru soluționarea justă a cauzelor, în egală măsură, este important și conceptul de „reședință obișnuită”, fiind determinat prin analiza duratei și regularității șederii copilului într-un stat, a integrării copilului în mediul social și familial, a intenției părinților de a se stabili într-un stat [5].

Procedura de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite reglementată de legislația Republicii Moldova și legislația franceză se deosebește semnificativ în cele două state din perspectiva autorității centrale desemnate pentru implementarea mecanismelor Convenției de la Haga, procedurii de sesizare a instanței de judecată, competenței jurisdicționale a instanțelor de judecată, modului de examinare a cauzelor, căile de atac.

De ex., în Republica Moldova autoritatea centrală este Ministerul muncii și protecției sociale[4], iar în Franța – Ministerul Justiției, departamentul de asistență reciprocă și drept internațional privat.

Potrivit legislației naționale, instanța de judecată poate fi sesizată fie direct de partea interesată, fie prin intermediul autorității centrale (Ministerului muncii și protecției sociale al Republicii Moldova); în Franța, instanța poate fi sesizată direct de către partea interesată, sau prin intermediul procurorului – partea interesată depune o cerere de înapoiere a copilului la autoritatea centrală a Republicii Franceze, iar autoritatea centrală o transmite procurorului, care, la rândul său, sesizează instanța de judecată; cererile depuse spre examinare de către procuror sunt scutite de taxe de stat [2].

Ceea ce ține de competența instanțelor de judecată, în Republica Moldova această atribuție îi revine Curții de Apel Centru, pe când în Franța sunt competente să judece aceste cauze judecătoria specializați în dreptul familiei din cadrul tribunalelor [2].

Ambele legislații prevăd că aceste cauze se judecă în fond cu celeritate. Conform prevederilor legislației naționale, hotărârea pronunțată în cauzele de înapoiere a copilului poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 10 zile de la data comunicării hotărârii integrale[4]; iar în Franța, ținând cont de faptul că cauzele ce au ca obiect înapoierea copilului, sunt examinate de Tribunalul specializat în dreptul familiei, acesta fiind primul grad de jurisdicție, respectiv, există posibilitatea de a contesta hotărârea la Curtea de Apel, iar decizia emisă de instanța de apel poate fi contestată cu recurs în casație în termen de 15 zile de la comunicarea deciziei [2].

Analizând prevederile legislației naționale și cele ale Codului de procedură civilă al Republicii Franceze, în scopul perfecționării legislației ce reglementează procedura de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite au fost formulate următoarele propuneri de *lege ferenda*:

1. Redactarea textului art. 293³ alin.(1) CPC RM în următoarea redacție:

„Articolul 293³ Examinarea cererii:

(1)Hotărârea integrală se întocmește în termen de 7 zile de la data pronunțării dispozitivului acesteia.”

2. Redactarea textului art. 293³ alin.(2) CPC RM în următoarea redacție:

„Articolul 293³ Examinarea cererii

Instanța examinează cererile indicate la alin. (1) în mod prioritar și judecă cauza în fond în termen de 15 zile de la data admiterii cererii.”

3. Completarea Codului de executare al Republicii Moldova prin introducerea unui capitol distinct, care să prevadă procedura de executare a hotărârile de înapoiere a copilului. Aceste reglementări trebuie să prevadă etapele și mijloacele aplicabile în astfel de cauze, modalitatea de colaborare între diferite autorități, cum ar fi autoritatea tutelară, forțele de ordine, psiholog.

În concluzie, instituția înapoierii copilului în statul reședinței sale obișnuite joacă un rol esențial în protejarea copiilor și asigurarea unui cadru legal eficient pentru soluționarea conflictelor transfrontaliere legate de custodie. Totodată, menirea acestei

instituții este de a proteja și drepturile părinților titulari ai dreptului de încredințare, contribuind la aplicarea uniformă a standardelor internaționale în materie.

Caracterul litigios al cauzelor ce vizează înapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite reiese însăși din specificul obiectului acțiunii, având loc ciocnirea intereselor contrarii ale celor doi părinți ai copilului pentru care se cere înapoierea în statul reședinței sale obișnuite – fapt ce reclamă excluderea acestei instituții din conținutul procedurii speciale, or procedura specială, prin definiție, este o procedură necontencioasă, unde nu sunt părți cu interese contrarii, și atribuirea cauzelor de înapoiere a copilului în statul reședinței sale obișnuite la procedura contencioasă generală.

Referințe:

• *Acte normative:*

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003//Publicat: 03.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 436
2. Codul de procedură civilă al Republicii Franceze. Versiunea din 15 ianuarie 2025. În vigoare din 01 ianuarie 1976; Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070716/ Accesat la: 26.06.2025
3. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii nr. 67 din 25 octombrie 1980. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1468 din 29 ianuarie 1998//Publicat: 26.02.1998 în Monitorul Oficial nr. 14-15 art. 79
4. Legea privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite nr. 292 din 13-12-2024, Publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 556-559 art. 760

• *Articole de specialitate:*

5. Coban, I. Determinarea reședinței obișnuite a copilului potrivit Convenției asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii de la Haga din 25 octombrie 1980. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 9-10 noiembrie 2023, p.464;

• *Culegeri de documente:*

6. Organizația Națiunilor Unite. Comitetul pentru drepturile copilului. Comentariul general Nr. 14 (2013) privind dreptul copilului ca interes superior al acestuia să fie considerat primordial;

Recomandat

Ilona JOSANU, dr.în drept, lector univ.